

OBRZĘDY BŁOGOSŁAWIEŃSTW

**DOSTOSOWANE DO ZWYCZAJÓW
DIECEZJI POLSKICH**

1

KATOWICE 2010 • KSIĘGARNIA ŚW. JACKA

**PRYMAS POLSKI
PRZEWODNICZĄCY KONFERENCJI
EPISKOPATU POLSKI**

DEKRET

Polski tekst „Obrzędów błogosławieństw dostosowanych do zwyczajów diecezji polskich” został przygotowany przez Komisję Episkopatu do spraw Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego oraz zatwierdzony przez Konferencję Plenarną Episkopatu Polski dnia 8 marca 1990 r. Uchwałę tę potwierdziła Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dnia 6 listopada 1990 r. (Prot. CD 687/90).

Imieniem Konferencji Episkopatu Polski zezwalam na druk „Obrzędów błogosławieństw dostosowanych do zwyczajów diecezji polskich”.

Warszawa, dnia 28 września 1993 r.

† JÓZEF KARD. GLEMP
Prymas Polski
Przewodniczący Konferencji
Episkopatu Polski

N. 2923/93/P.

CONGREGATIO DE CULTU DIVINO ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM

Prot. CD 687/90

POLONIAE

Instante Eminentissimo Domino Iosepho Card. Glemp, Archiepiscopo Gnesnensi-Varsaviensi, litteris die 27 augusti 1990 datis, vigore facultatum huic Congregationi a Summo Pontifice IOANNE PAULO II tributarum, interpretationem polonam libri „De Benedictionibus”, prout exstat in exemplari huic Decreto adnexo, perlibenter probamus seu confirmamus.

In textu imprimendo inseratur ex integro hoc Decretum, quo ab Apostolica Sede petita confirmatio conceditur.

Eiusdem insuper textus impressi duo exemplaria ad hanc Congregationem transmittantur.

Contrariis quibuslibet minimè obstantibus.

Ex aedibus Congregationis de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, die 6 novembris 1990.

EDUARDUS CARD. MARTINEZ

Praefectus

† LUDOVICUS KADA

Archiep. tit. Thibicensis

a Secretis

KONGREGACJA KULTU BOŻEGO

Prot. N. 1200/84

DEKRET

Sprawowanie błogosławieństw zajmuje szczególne miejsce wśród sakramentaliów ustanowionych przez Kościół dla duchowego dobra ludu Bożego. Obrzędy te bowiem jako czynności liturgiczne prowadzą wiernych do uwielbienia Boga i przygotowują do przyjęcia głównego skutku sakramentów, a także uświęcają różne okoliczności ludzkiego życia.

Sobór Watykański II postanowił dokonać odnowy sakramentaliów i zalecił, aby udział wiernych w ich sprawowaniu był świadomy, czynny i łatwy. Postanowił też, aby usunięto wszystko, co w ciągu wieków mogło zaciemniać naturę i cel sakramentaliów.

Sobór zarządził również, aby tylko nieliczne sakramentalia były zastrzeżone, i to biskupom lub ordynariuszom, i aby przynajmniej w szczególnych okolicznościach i za zgodą ordynariusza mogli sprawować niektóre sakramentalia wierni świeccy odznaczający się odpowiednimi przymiotami.

Zgodnie z tymi postanowieniami Kongregacja Kultu Bożego przygotowała nową część Rytuału Rzymskiego, którą Papież Jan Paweł II swoją apostolską powagą zatwierdził i polecił ogłosić.

Dlatego Kongregacja ta na mocy specjalnego upoważnienia Papieża ogłasza **OBRZĘDY BŁOGOSŁAWIENSTW**. W języku łacińskim będą one obowiązywać od chwili ukazania się, natomiast w językach narodowych od dnia, który ustalą Konferencje Biskupów, po uzyskaniu zatwierdzenia przekładów przez Stolicę Apostolską.

Bez względu na jakiegokolwiek przeciwny rozporządzenia!

W siedzibie Kongregacji Kultu Bożego, dnia 31 maja 1984.

† AUGUSTYN MAYER, OSB
Arcybiskup tyt. Satriany
Proprefekt

† WIRGILIUSZ NOË
Arcybiskup tyt. Vonkary
Sekretarz

WPROWADZENIE TEOLOGICZNE I PASTORALNE

I. BŁOGOSŁAWIEŃSTWO W HISTORII ZBAWIENIA

1. Źródłem i początkiem wszelkiego błogosławieństwa¹ jest Bóg ponad wszystko błogosławiony². On, jedyny dobry, wszystko dobrze uczynił, aby swoje stworzenia napełnić błogosławieństwami³ i nieustannie, także po upadku człowieka, udzielał ich na znak miłosierdzia.

2. Kiedy zaś nadeszła pełnia czasu, Ojciec zesłał swojego Syna, który przyjął ciało, i przez Niego ponownie udzielił ludziom wszelkiego błogosławieństwa duchowego⁴. W ten sposób dawne przekleństwo przemieniło się dla nas w błogosławieństwo, kiedy „narodziło się Słońce sprawiedliwości, Chrystus, który jest naszym Bogiem. On uwolnił nas od potępienia i przywrócił nam łaskę”⁵.

3. Jako największe błogosławieństwo Ojca objawił się Chrystus, który w Ewangelii błogosławił braciom, zwłaszcza małuczki⁶, i kierował do Ojca modlitwę błogosławieństwa⁷. Wreszcie otoczony przez Ojca chwałą, po wstąpieniu do nieba braciom, których odkupił swoją krwią, zesłał dar swojego Ducha, aby kierowani Jego mocą, we wszystkim chwalili Boga Ojca i składali Mu dzięki, a wypełniając uczynki miłości, zasłużyli na przyjęcie do grona błogosławionych w Jego królestwie⁸.

4. Albowiem przez Ducha Świętego błogosławieństwo udzielone Abrahamowi⁹ coraz bardziej wypełnia się w Chrystusie, kiedy przechodzi na synów,

¹ Por. *Mszal Rzymski dla diecezji polskich*, Poznań 1986. Uroczyste błogosławieństwa. N.3. Na początku roku, s. 382*.

² Por. Rz 9,5.

³ Por. Czwartą modlitwa eucharystyczna. Prefacja: *Mszal Rzymski dla diecezji polskich*, s. 328*: „aby napełnić swoje stworzenia dobrami”. (W tekście łacińskim odpowiadający fragment brzmi: „ut creaturas tuas benedictionibus adimpleres”: *Prex Eucharistica* IV, n. 117).

⁴ Por. Ga 4,4; Ef 1,3.

⁵ *Liturgia Horarum*, vol. IV, Romae 1972. In Nativitate BMV, die 8 septembris. Ad Benedictus, antiphona. (W wersji polskiej wyraz „maledictio” jest tłumaczony przez „potępienie”, zaś „benedictio” przez „łaska”: *Liturgia godzin*, t. IV, s. 1141).

⁶ Por. Dz 3,26; Mk 10,16; 6,41; Łk 24,50 itd.

⁷ Por. Mt 9,31; 14,19; 26,26; Mk 6,41; 8,7.9; 14,22; Łk 9,16; 24,30; J 6,11.

⁸ Por. *Mszal Rzymski dla diecezji polskich*. Msze wspólne o świętych mężczyznach i kobietach: 48. Msza o świętym, który pełnił dzieła miłosierdzia. Kolekta (s. 57”).

⁹ Por. Rdz 12,3.

k którzy „w całej pełni błogosławieństwa”¹⁰ zostali powołani do nowego życia, gdyż jako członkowie Ciała Chrystusa rozprzestrzeniają owoce tegoż Ducha, aby leczyć świat Bożym błogosławieństwem.

5. Ojciec, ze względu na Chrystusa Zbawiciela, przez wielokrotne i szczodre udzielanie błogosławieństw potwierdził pierwsze przymierze swojej miłości wobec ludzi. W ten sposób przygotował lud wybrany do przyjęcia Odkupienia i w stosownym czasie uczynił go godnym przymierza. Lud zaś, krocząc drogami sprawiedliwości, mógł sławić Boga ustami i sercem, będąc znakiem i urzeczywistnieniem (sakramentem) Bożego błogosławieństwa na świecie.

6. Bóg, od którego pochodzi wszelkie błogosławieństwo, pozwolił, aby ludzie, zwłaszcza patriarchowie, królowie, kapłani, lewici i rodzice¹¹, sławili i błogosławili Jego imię oraz obdarowywali w Jego imieniu innych ludzi Boskimi błogosławieństwami i sprowadzali je na rzeczy stworzone.

Kiedy Bóg błogosławi osobiście albo za pośrednictwem innych osób, zawsze obiecywana jest pomoc Pana, głoszona Jego łaska i Jego wierność zawartemu przymierz. Kiedy zaś błogosławia ludzi, wielbią i głoszą Boga jako dobrego i pełnego miłosierdzia.

Bóg bowiem obdarza błogosławieństwem, udzielając swej dobroci albo ją zapowiadając. Ludzie błogosławia Boga, głosząc Jego chwałę, składając Mu dziękczynienie, oddając Mu cześć i okazując posłuszeństwo. Gdy zaś błogosławia innych, wzywają Bożej pomocy dla poszczególnych ludzi albo dla zgromadzenia.

7. Według świadectwa Pisma świętego wszystko, co Bóg stworzył i co łaską swej opatrności utrzymuje na tym świecie, głosi Boże błogosławieństwo i powinno skłaniać do Jego uwielbienia¹². Obowiązek ten winien być wypełniany zwłaszcza teraz, kiedy Słowo, które stało się Ciałem, zaczęło uświęcać wszystkie sprawy świata przez tajemnicę swojego Wcielenia.

Błogosławieństwa odnoszą się przede wszystkim do Boga, którego wielkość i dobroć wysławiają. Ponieważ zaś udzielają Bożych dobrodziejstw, odnoszą się także do ludzi, którymi Bóg rządzi i opiekuje się w swojej opatrności.

¹⁰ Św. Bazyli, *De Spiritu Sancto*, cap. 15,36; PG 32,131. Por. Św. Ambroży, *De Spiritu Sancto*, 1,7,89; PL 16,755; CSEL 79,53.

¹¹ Por. Rdz 14,19-20 — Hbr 7,1; Rdz 27,27-29; 38,40 — Hbr 11,20; Rdz 49,1-28 — Hbr 11,21; Pwt 21,5; Pwt 33; Joz 14,13; 22,6; 2 Krn 30,27; Kpt 9,22-23; Ne 8,6; Syr 3,9-11.

¹² Por. Dn 3,57-88; Ps 66[65],8; 103[102]; 135[134]; 1 Tm 4,4-5.

Zwracają się również do rzeczy stworzonych, których obfitością i różnorodnością Bóg błogosławi człowiekowi¹³.

II. BŁOGOSŁAWIEŃSTWA W ŻYCIU KOŚCIOŁA

8. Kościół, pouczony nakazem Zbawiciela, uczestniczy w kielichu błogosławieństwa¹⁴, dziękując Bogu za niewysłowny dar otrzymany najpierw w Misterium Paschalnym, a następnie udzielany nam w Eucharystii. Z tajemnicy Eucharystii czerpie bowiem Kościół łaskę i moc, dzięki którym sam staje się błogosławieństwem dla świata i jako powszechny sakrament zbawienia¹⁵ zawsze wśród ludzi i dla ludzi dokonuje dzieła uświęcenia, wraz z Chrystusem Głową w Duchu Świętym wielbiąc Ojca.

9. Kościół na różne sposoby wyraża tę swoją posługę mocą Ducha Świętego, przez którego ustanawia też różne formy błogosławieństwa. Wzywa ludzi do wielbienia Boga, zaprasza do modlitwy o Jego opiekę, zachęca do zasługiwania świętym życiem na Jego miłosierdzie, zanoszą prośby o uzyskanie Jego dobrodziejstw, aby sprawy, w intencji których prosi, zakończyły się pomyślnym skutkiem.

Błogosławieństwa ustanowione przez Kościół są widzialnymi znakami, przez które „wyraża się i w sposób właściwy poszczególnym znakom urzeczywistnia”¹⁶ uświęcenie ludzi w Chrystusie oraz uwielbienie Boga, które stanowią cel, do jakiego zmierzają wszystkie inne dzieła Kościoła¹⁷.

10. Błogosławieństwa jako znaki opierają się na słowie Bożym i są sprawowane mocą wiary. Powinny one ujawniać nowe życie w Chrystusie, które rodzi się i rozwija dzięki sakramentom Nowego Przymierza, ustanowionym przez Pana. Błogosławieństwa ustanowione na wzór sakramentów zawsze oznaczają przede wszystkim duchowe skutki, które osiąga się przez wstawiennictwo Kościoła¹⁸.

¹³ Por. Rdz 27,27; Wj 23,25; Pwt 7,13; 28,12; Hi 1,10; Ps 65[64],11; Jr 31,23.

¹⁴ Por. 1 Kor 10,16.

¹⁵ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele, *Lumen gentium*, n. 48.

¹⁶ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej, *Sacrosanctum Concilium*, n. 7.

¹⁷ *Tamże*, nn. 7 i 10.

¹⁸ Por. *tamże*, n. 60.

11. Kościół, przeświadczony o tym, troszczy się, aby sprawowanie błogosławieństw przyczyniało się do chwały i uwielbienia Boga oraz do duchowego wzrostu Jego ludu.

Aby to jasniej ukazać, formuły błogosławieństw, zgodnie ze starożytną tradycją, wyrażają przede wszystkim uwielbienie Boga za Jego dary, błaganie o Jego dobrodziejstwa oraz prośbę o udaremnienie w świecie władzy złego ducha.

12. Kościół we wszystkim wielbi Boga i dąży do ukazania Jego chwały ludziom odrodzonym przez łaskę chrztu lub tym, którzy mają się odrodzić. Za nich i razem z nimi wychwala Pana w błogosławieństwach sprawowanych w szczególnych okolicznościach ich życia oraz uprasza dla nich Bożą łaskę. Kościół błogosławi także niekiedy rzeczy i miejsca związane z ludzką działalnością, z życiem liturgicznym i osobistą pobożnością. Zawsze jednak ma na uwadze ludzi, którzy się tymi rzeczami posługują i działają w tych miejscach. Człowiek bowiem, dla którego Bóg pragnął wszelkich dóbr i je stworzył, jest skarbcem Jego mądrości i w obrzędach błogosławieństw wyznaje, że przez samo korzystanie z rzeczy stworzonych szuka Boga, miłuje Go i wiernie służy jednemu Bogu.

13. Chrześcijanie, kierowani wiarą, umocnieni nadzieją i pobudzeni miłością, mogą rozpoznać we wszystkich rzeczach stworzonych ślady Bożej dobroci, a pośrednio szukają królestwa Chrystusa w dziełach ludzkiej twórczości. Wszystkie wydarzenia w świecie traktują jako znaki ojcowskiej opatrności, z jaką Bóg wszystkim rządzi i wszystko podtrzymuje. Zawsze i wszędzie nadarza się więc sposobność do uwielbienia Boga przez Chrystusa w Duchu Świętym, do wzywania Go i okazywania Mu wdzięczności, gdy człowiek ma do czynienia z rzeczami, miejscami i wydarzeniami, które nie sprzeciwiają się zasadom i duchowi Ewangelii. Dlatego sprawowanie błogosławieństw winno się zawsze odbywać pod kontrolą duszpasterską, zwłaszcza wtedy, gdy przewiduje się niebezpieczeństwo zdziwienia u wiernych lub u innych ludzi.

14. To duszpasterskie spojrzenie na błogosławieństwa zgadza się ze słowami Soboru Watykańskiego II: „Liturgia sakramentów i sakramentaliów sprawia, że dla należycie usposobionych wiernych każdą prawie okoliczność życia uświęca łaską wypływającą z paschalnego misterium Męki, Śmierci i Zmartwychwstania Chrystusa, z którego swoją moc czerpią wszystkie sakramenty

i sakramentalia, oraz sprawia, że prawie każde użycie rzeczy materialnych może służyć do uświęcenia człowieka i uwielbienia Boga”¹⁹.

W ten sposób przez obrzędy błogosławieństw ludzie przygotowują się do przyjęcia szczególnego skutku sakramentów, a różne okoliczności ich życia zostają uświęcone.

15. „Dla osiągnięcia ...pełnej skuteczności liturgii wierni mają przystępować do niej z należyтым usposobieniem duszy”²⁰. Dlatego ci, którzy przez Kościół proszą o Boże błogosławieństwo, winni swoje usposobienie umacniać wiarą, dla której wszystko jest możliwe²¹, polegać na tej nadziei, która zawieść nie może²², ożywiać w sobie miłość, która przynagla do zachowywania Bożych przykazań²³. W ten sposób bowiem ludzie poszukujący życzliwości Boga²⁴ będą właściwie pojmować błogosławieństwo Pana i rzeczywiście go dostąpić.

III. OBOWIĄZKI I POSŁUGI

16. Błogosławieństwa Kościoła są czynnościami liturgicznymi. Dlatego uczestnictwo wspólnoty, którego niekiedy się wymaga, bardziej odpowiada charakterowi modlitwy liturgicznej. Kiedy w modlitwie Kościoła ukazuje się wiernym prawda wiary, uczestnicy tej modlitwy idą za głosem Matki, łącząc się z nią sercem i ustami.

Wypada, aby przy sprawowaniu szczególnie uroczystych błogosławieństw w Kościele lokalnym zgromadziła się wspólnota diecezjalna lub parafialna pod przewodnictwem biskupa lub proboszcza.

Jest rzeczą stosowną, aby także przy sprawowaniu innych błogosławieństw uczestniczyli w nich wierni. To bowiem, co dokonuje się dla jakiejś grupy wiernych, w pewien sposób służy też dobru całej społeczności.

17. Nawet kiedy nie ma większego zgromadzenia wiernych, zarówno ten, kto pragnie chwalić Boga lub prosi o Jego błogosławieństwo, jak też szafarz przewodniczący obrzędowi, winni pamiętać, że uobecniają Kościół, który sprawuje błogosławieństwa. Błogosławieństwo zstępuje poprzez ich wspólną

¹⁹ Por. *tamże*, n. 61.

²⁰ *Tamże*, n. 11.

²¹ Por. Mk 9,23.

²² Por. Rz 5,5.

²³ Por. J 14,21.

²⁴ Por. Rz 12,2; Ef 5,17; Mt 12,50; Mk 3,35.

modlitwę i prośbę, „jakkolwiek przez człowieka, to jednak nie od człowieka”²⁵. Jest bowiem „upragnionym przez nich udzieleniem uświęcenia i łaski”²⁶.

Błogosławieństwo rzeczy lub miejsca z zasady nie powinno być sprawowane bez udziału przynajmniej jednego wiernego.

18. Posługa błogosławieństwa łączy się ze szczególną formą sprawowania kapłaństwa Chrystusa zgodnie z miejscem i urzędem właściwym każdemu członkowi ludu Bożego i pełniona jest w następujący sposób:

a) Biskupowi przysługuje prawo przewodniczenia zwłaszcza tym błogosławieństwom, które odnoszą się do całej wspólnoty diecezjalnej i są sprawowane szczególnie uroczyście przy udziale wielu wiernych. Z tego względu biskup może sobie zastrzec sprawowanie niektórych błogosławieństw, zwłaszcza dokonywanych bardziej uroczyście²⁷.

b) Kapłanom, zgodnie z charakterem ich posługi wobec ludu Bożego, przysługuje prawo przewodniczenia błogosławieństwom, zwłaszcza sprawowanym we wspólnocie, do posługiwania której są przeznaczeni. Mogą oni sprawować wszystkie błogosławieństwa znajdujące się w tym zbiorze, chyba że obecny jest biskup, który mógłby tym błogosławieństwom przewodniczyć.

c) Diakonom, jako szafarzom pomagającym biskupowi i jego prezbiterium w posłudze słowa, ołtarza i miłości, przysługuje prawo przewodniczenia uroczystym błogosławieństwom, jak to wskazano we właściwym miejscu.

Ilekoć zaś jest obecny kapłan, stosowniej będzie, jeśli on przejmie obowiązek przewodniczenia, podczas gdy diakon będzie mu posługiwał w czynności liturgicznej, wykonując to, co do niego należy.

d) Akolitom i lektorom, którzy wykonują w Kościele własne posługi na podstawie specjalnego upoważnienia, słusznie udziela się prawa sprawowania niektórych błogosławieństw w racji pierwszeństwa w stosunku do pozostałych wiernych i na mocy zarządzenia miejscowego ordynariusza²⁸.

Również inni wierni świeccy, mężczyźni i kobiety, na mocy wspólnego kapłaństwa, które otrzymują w sakramencie chrztu i bierzmowania, czy to dzięki własnym uprawnieniom (jako rodzice wobec dzieci), czy to wykonując posługę nadzwyczajną lub szczególne zadanie w Kościele jako zakonnicy albo kateche-

²⁵ Por. Św. Cezary z Arles, *Sermo* 77,5: CCL 103,321.

²⁶ Św. Ambroży, *De benedictionibus patriarcharum*, 2,7: PL 14,709; CSEL *De Patriarchis*, 32,2,18.

²⁷ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej, *Sacrosanctum Concilium*, n. 79.

²⁸ Por. *tamże*.

ci w niektórych krajach, na podstawie zarządzenia miejscowego ordynariusza, o ile znane jest ich należyte przygotowanie duszpasterskie i roztropność w wykonywaniu własnego zadania apostołskiego, mogą sprawować niektóre błogosławieństwa, z zastosowaniem czynności i formuł dla nich przewidzianych, zgodnie z przepisami podanymi w każdym obrzędzie błogosławieństwa.

Gdy zaś jest obecny kapłan lub diakon, jemu przysługuje prawo przewodniczenia obrzędowi.

19. W obrzędzie błogosławieństw wierni będą uczestniczyć tym gorliwiej, im dokładniej zostaną pouczeni o ważności błogosławieństw. Niech więc kapłani i szafarze przedstawiają wiernym znaczenie i doniosłość błogosławieństw podczas samych obrzędów, a także w kazaniach i w nauczaniu katechetycznym.

Szczególnie ważne jest, aby lud Boży pouczać o właściwym znaczeniu obrzędów i modlitw, którymi Kościół się posługuje przy sprawowaniu błogosławieństw, i aby nie wprowadzać do świętych czynności niczego, co by mogło nosić znamię zabobonu czy powierzchowności przekonań religijnych i w ten sposób zagrażać czystości wiary.

IV. SPRAWOWANIE BŁOGOSŁAWIEŃSTW

Układ podstawowy

20. Podstawowy układ błogosławieństw wymaga dwóch głównych części, z których pierwszą stanowi głoszenie słowa Bożego, drugą zaś uwielbienie Bożej dobroci i modlitwa o pomoc z nieba.

Sprawowanie błogosławieństwa zazwyczaj rozpoczyna się i kończy krótkimi obrzędami.

21. Pierwsza część zmierza do tego, aby błogosławieństwo stało się rzeczywiście świętym znakiem, który swoje znaczenie i skuteczność czerpie z głoszenia słowa Bożego²⁹. Istotą zatem pierwszej części jest głoszenie słowa Bożego. Odnoszą się do niego zarówno uwagi wprowadzające i krótkie wyjaśnienia, jak i zachęta lub homilia, która stosownie do okoliczności może być dodana.

Dla skutecznego pobudzenia wiary uczestników stosuje się psalm lub inny śpiew albo święte milczenie, zwłaszcza wtedy, gdy wybiera się więcej czytań.

²⁹ Por. *Ordo Lectionum Missae*. Editio typica altera, Romae 1981, Praenotanda, nn. 3-9.

22. W obrzędach i modlitwach drugiej części wyrażone jest uwielbienie Boga i prośba o pomoc przez Chrystusa w Duchu Świętym. Istotą tej części stanowi formuła błogosławieństwa lub modlitwa Kościoła, której często towarzyszy specjalny znak.

W celu ożywienia modlitwy uczestników można dodać modlitwę wspólną, która zwykle poprzedza modlitwę błogosławieństwa lub po niej następuje.

23. W przedstawionych wyżej obrzędach części zasadnicze, to jest głoszenie słowa Bożego i modlitwę Kościoła, których nigdy nie wolno pominąć, nawet w obrzędach skróconych, w razie przystosowania obrzędu, należy dokładnie odróżnić od innych części składowych.

24. W przygotowaniu obrzędu należy uwzględnić następujące zasady:

a) Przyznać pierwszeństwo wspólnotowej formie sprawowania³⁰, w której diakon, lektor, psalterzysta i schola wykonują właściwe im czynności.

b) Mieć na uwadze podstawową zasadę świadomego, czynnego i godnego udziału wiernych³¹.

c) Roztropnie rozważyć okoliczności związane z rzeczami i uczestnikami³² i zachować zasady odnowienia tych obrzędów oraz przepisy wydane przez odpowiednie władze.

Zastosowanie znaków

25. Widzialne znaki, które często towarzyszą modlitwom, zmierzają przede wszystkim do tego, aby przypomnieć zbawcze działanie Boga, ukazać ścisły związek z głównymi sakramentami Kościoła, a tym samym ożywić wiarę obecnych i pobudzić ich uwagę do uczestnictwa w obrzędzie³³.

26. Najczęściej są stosowane następujące znaki: rozłożenie, podniesienie, złożenie lub nałożenie rąk, znak krzyża, pokropienie wodą święconą, okadzenie.

a) Gdy formuła błogosławieństwa jest przede wszystkim „modlitwą”, szafarz, jak to jest zaznaczone w poszczególnych obrzędach, bądź rozkłada, bądź wyciąga, bądź składa ręce.

³⁰ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej, *Sacrosanctum Concilium*, n. 27.

³¹ Por. *tamże*, n. 79.

³² *Tamże*, n. 38.

³³ Por. *tamże*, nn. 59-60.

b) Szczególne miejsce wśród znaków błogosławienia zajmuje nałożenie rąk, zgodnie ze zwyczajem Chrystusa, który powiedział o swoich uczniach: „Na chorych ręce kłaść będą i ci odzyskają zdrowie” (Mk 16,18). Ten znak spełnia Chrystus aż do dzisiaj w Kościele i przez Kościół.

c) Często, zgodnie z dawnym zwyczajem Kościoła, proponuje się znak krzyża.

d) W niektórych obrzędach stosuje się pokropienie wodą święconą. Szafarze powinni wówczas zachęcić wiernych do przypomnienia sobie misterium paschalnego oraz do odnowienia przyrzeczeń chrztu świętego.

e) W pewnych obrzędach stosuje się okadzenie, które jest znakiem czci i szacunku, a niekiedy wyraża samą modlitwę Kościoła.

27. Wprawdzie znaki zastosowane przy błogosławieństwach, a zwłaszcza znak krzyża, są już pewną formą ewangelizacji i przekazywania wiary, jednak ze względu na potrzebę ożywienia uczestnictwa oraz niebezpieczeństwo zaboru zasadniczo nie wolno stosować przy błogosławieniu rzeczy i miejsc samego tylko zewnętrznego znaku, bez uwzględnienia słowa Bożego czy też bez odwołania jakiejś modlitwy.

Sposób łączenia obrzędu błogosławieństwa z innymi obrzędami lub z innymi błogosławieństwami

28. Niektóre błogosławieństwa ściśle wiążą się z sakramentami. Mogą one być czasem sprawowane w połączeniu ze Mszą św.

W Rytuale błogosławieństw zaznaczono te błogosławieństwa i podano przepisy liturgiczne określające, z jaką częścią Mszy św. lub z jakim obrzędem należy je łączyć w poszczególnych przypadkach. Tych przepisów nie należy przekraczać. Są też inne błogosławieństwa, których żadną miarą nie wolno łączyć ze sprawowaniem Eucharystii.

29. W odpowiednich miejscach księgi zaznaczono, jakie błogosławieństwa mogą być połączone z innymi obrzędami.

30. Niekiedy można połączyć kilka błogosławieństw w jednym obrzędzie. W przygotowaniu obrzędu należy zastosować obrzęd błogosławieństwa ważniejszego, dodając w pouczeniu oraz w modlitwach odpowiednie słowa i znaki, aby zaznaczyć przez nie intencję udzielenia także innych błogosławieństw.

Przygotowanie i ułożenie obrzędu błogosławieństwa przez szafarza

31. Szafarz winien pamiętać, że błogosławieństwa dotyczą przede wszystkim wiernych; mogą być jednak sprawowane także dla katechumenów, z zachowaniem norm kan. 1170, a jeśli nie ma zakazu Kościoła, nawet dla niekatolików.

Jeśli błogosławieństwa mają być sprawowane na sposób wspólnotowy z udziałem braci odłączonych, w poszczególnych przypadkach należy przestrzegać norm wydanych przez ordynariusza miejsca.

32. Celebrans lub szafarz winien we właściwy sposób korzystać z różnych upoważnień przewidzianych w Obrzędach oraz uwzględniać wszystkie okoliczności i życzenia wiernych. Winien jednak zachować strukturę obrzędu i w żaden sposób nie naruszać porządku jego najważniejszych części.

33. We wspólnotowym sprawowaniu obrzędu należy starać się o to, aby wszyscy, czy to szafarze, czy to wierni wypełniający swe obowiązki, wykonywali wszystko, co do nich należy, w sposób piękny, godny i pobożny.

34. Należy również zwracać uwagę na charakter danego okresu liturgicznego, tak aby w pouczeniach, jak i w modlitwie wiernych zaznaczył się związek błogosławieństwa z dorocznym obchodem tajemnic Chrystusa.

Użycie szat liturgicznych

35. Biskup, przewodnicząc ważniejszym błogosławieństwom, używa szat liturgicznych przewidzianych dla niego w Ceremoniale Biskupim.

36. Kapłan i diakon, przewodnicząc sprawowaniu błogosławieństw we wspólnocie, zwłaszcza w budynku kościelnym, lub też w związku z jakąś uroczystością zewnętrzną, są ubrani w albę i stułę. Można użyć komży zamiast alby, gdy szafarz występuje w sutannie. W czasie sprawowania bardziej uroczystych błogosławieństw można przywdziać kapę.

37. Kolor szat liturgicznych winien być biały albo odpowiedni do okresu lub święta liturgicznego.

38. Szafarze ustanowieni zgodnie z obowiązującymi przepisami, gdy przewodniczą obrędom wspólnoty, przywdziewają szaty liturgiczne przewidziane dla nich przez Konferencję Biskupów lub miejscowego ordynariusza.

V. ADAPTACJE NALEŻĄCE DO UPRAWNIEN KONFERENCJI BISKUPÓW

39. Na mocy postanowień Konstytucji o liturgii świętej³⁴ Konferencje Biskupów mogą opracować specjalny Rytuał, odpowiadający odnośnej części Rytuału Rzymskiego i dostosowany do potrzeb danego regionu. Po zatwierdzeniu przez Stolicę Apostolską³⁵ może on być używany w tym regionie.

W tej dziedzinie do Konferencji Biskupów należy:

a) Określić adaptacje zgodnie z zasadami ustanowionymi w tej księdze, z zachowaniem jednak właściwego porządku obrzędów.

b) Starannie i roztropnie rozważyć, co można przejąć z tradycji i zwyczajów poszczególnych narodów, jak również przedstawić inne adaptacje, które wydają się pożyteczne lub konieczne³⁶.

c) Zachować własne błogosławieństwa, zamieszczone dotąd w rytuałach krajowych, jeśli takie istnieją, albo w dawnym Rytuale Rzymskim, pod warunkiem, że zostaną uzgodnione z duchem Konstytucji o liturgii świętej, z zasadami wyłożonymi w tej księdze oraz dzisiejszymi wymogami. Można też dokonać ich przystosowania.

d) W różnych obrzędach błogosławieństw, zwłaszcza gdy jest podanych kilka formuł do wyboru, można dodać także inne formuły tego samego rodzaju oprócz tych, które są w Rytuale Rzymskim.

e) Zamieszczone w tej księdze Wprowadzenie teologiczne i pastoralne, jak i uwagi wstępne do każdego z obrzędów przetłumaczyć w całości lub w razie potrzeby uzupełnić tak, aby szafarze pełniej rozumieli znaczenie poszczególnych obrzędów, a udział wiernych stał się przez to świadomy i czynny.

f) Dodać w tej księdze części, które byłyby przydatne, na przykład dobrać inne czytania, bardziej stosowne, lub wskazać bardziej odpowiednie śpiewy.

g) Przygotować przekłady tekstów, z uwzględnieniem właściwości różnych języków i mentalności ludzi różnych kultur.

³⁴ Por. *tamże*, n. 63, b).

³⁵ Por. KPK kan. 838 § 2 i 3; por. kan. 1167 § 1.

³⁶ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej, *Sacrosanctum Concilium*, nn. 37-40 i 65.

h) Przy wydawaniu tej książki tak ułożyć jej treść, aby okazała się bardziej przydatna w duszpasterstwie, lub wydać oddzielnie poszczególne jej części, zawsze jednak z zachowaniem zasadniczych punktów Wprowadzenia teologicznego i pastoralnego.

Na podstawie powyższych uprawnień została opracowana szósta część tej książki, zawierająca „Obrzędy błogosławieństw używane w diecezjach polskich” (tom 2, ss. 213–412). Zamieszczone tam błogosławieństwa otrzymują numerację, będącą przedłużeniem numeracji wydania wzorcowego, zaś w wykazie alfabetycznym na końcu książki oznaczone są kursywą: